

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA
MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT KONCHILIK VA TEXNOLOGIYALAR
UNIVERSITETI**

**Kimyo-metallurgiya fakulteti
«Ijtimoiy-gumanitar fanlar» kafedrası**

Ro‘yxatga olindi:

№ 2-217CP

2022 y. «30» 08

«Tasdiqlayman»

O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor:

N.A. Abduazizov

«30» 08 2022 y.

**FALSAFA
fanining
ISHCHI O‘QUV DASTURI**

Ta‘lim yo‘nalishi:

Ta‘lim sohasi tarkibidagi barcha bakalavriat ta‘lim yonalishlari uchun

Navoiy – 2022

Fan dasturi O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashining 2020 yil 29-avgustdagi 452-sonli majlis bayonnomasi bilan ma'qullangan.

Tuzuvchilar:

Esonkulova N.A. - «Jitimoiy-gumanitar fanlar» kafedراسи dotsent v.b, f.f.d (PhD),
 Sunnatov N.B. - «Jitimoiy-gumanitar fanlar» kafedراسи katta o'qituvchisi

Ikkinchi o'quv dastur "Jitimoiy – gumanitar fanlar" kafedراسining 2022 yil "24", "28" yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakul'tet yig'ilishiga tavsiya etilgan. (Bayonoma № 2)

Kafedra mudiri

Xaitova O.S.

Ishchi o'quv dastur Kimyo-metallurgiya fakultetining 2022 yil "25" "28" dagi kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (Bayonoma № "2")

Fakul'tet dekani:

Doniyarov N.A.

O'quv-uslubiy bo'lim boshlig'i

Karimov I.A.

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
FAL1504	2022-2023	5-6	4	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek		4	
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama
	Fan falsafasi	60	60	120

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarining Falsafa fani to'g'risidagi ilmiy, nazariy va amaliy bilimlarini shakllantirish.
Fanni vazifasi – talabalarга falsafiy, ilmiy va diniy bilimning tafakkur uslubining o'zgarishiga ta'siri, tabiiy ilmiy bilimlarning jitimoiy axamiyatini, texnik va texnologiyalarning inson pragmatik ehtiyojlariga javob sifatidagi evolyusiyasini, madaniyat, ommaviy madaniyat va ommaviy madaniyatsizlikning o'zaro aloqasi va farqini, diniy madaniy an'analarda oila va farzand, tarbiyasiga oid g'oyalarning ahamiyati, diniy bilimlarning fanatizm, dindorlik, shamanizm, terrorizmdan farqini diniy e'tiqodning yo'nalishlarini, global jarayonlar va barqaror taraqqiyot omillarining o'zaro mutanosibligini, ta'lim falsafasi va falsafa ta'limining dunyoviylikni shakllantirishdagi o'rni, korruptsiya nima, u qanday shakllanadi, korruptsiyani bartaraf etish yo'llari va vositalari masalasini, dunyoviy bilim va malakalarni yangilamayotgan O'zbekistondagi islohotlar jarayonida to'liq namoyon qilish, jitimoiy mas'uliyatni his qilishni o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari-60s)

III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

I-MODUL. FALSIFA

I-mavzu. Falsafa fanining predmeti, mazmuni va jamiyatdagi roli.(2-soat)

REJA:

1.Falsafa tushunchasining kelib chiqishi. Falsafa shakllanishining asosiy bosqichlari. Dunyoviylikning intellektual, emosional va ruhiy asoslari. Dunyoviylikning tuzilishi.

2.Dunyoviylikning tarixiy shakllari: mif, din va falsafa. Falsafaning predmeti va uning o'zgaruvchan xarakteri. Falsafaning funksiyalari. Falsafaning jamiyatdagi roli yoki amaliy falsafa. Falsafaning ijodiy xarakteri. Hozirgi davrda milliy falsafani rivojlantirish va xalqaro aloqalarni tashkil etishning ahamiyati. Fan

tarqiqiyotiga oid yondashuvlar prezentizm va antikvarizm, ekstemalizm va internalizm, sientizm va antissentizm. Fan tarqiqiyotining asosiy bosqichlari.

3. Qadimgi Sharq va G'arb falsafasining vujudga kelishi, rivojlanishining umumiy qonuniyatlari. Qadimgi Sharq va G'arb falsafasining o'ziga xosligi, betakorligi, umumiy jihatlari va farqi. Hindiston falsafasining vujudga kelishi. Xitoy falsafasi. Qadimgi Yunoniston falsafasi. Qadimgi Markaziy Osiyoda falsafiy qarashlar. Sharq va G'arb falsafasida olamga munosabat. Qadimgi G'arb va Sharq falsafasining muammolaridagi farqlar. O'rta asr G'arb va Sharq falsafasi rivojlanishining umumiy belgilari. G'arb va Sharq falsafasida dimning hukmronligi. Teosentriзм g'oyasining ustivorligi. O'rta asrlar Evropasida falsafiy tafakkurning rivojlanish xususiyatlari. Ilk o'rta asrlarda falsafiy tafakkur rivoji: appologetika va patristika. Skolastika. Nominalizm va realizm. O'rta asr Sharq falsafasi. Markaziy Osiyoda falsafiy fikrlar rivojlanishidagi jittimoiy-sharoiy. Markaziy Osiyo mutafakkirlarining inson va jamiyatga oid qarashlari. So'fizm falsafasi. Falsafa tarixidagi qarashlarning inson ma'naviy qiyofasini shakllantirishdagi o'rni.

4. Yangi davr falsafasining rivojlanishidagi jittimoiy-sharoiy va madaniy sharoit. Jittimoiy fanlarda tabiiy, jittimoiy, huquq nazariyasining ishlab chiqilishi. Yangi davr G'arb va Sharq falsafasidagi asosiy muammolar. XVIII asr Evropa falsafasining ma'rifiy xususiyatlari. Nemis klassik falsafasida tabiat, jamiyat va tafakkurning talqini. XX-XXI asr G'arb falsafasi.

5. XX-XXI asr o'zbek falsafasi. Jadidchilikning ma'rifatparvarlik g'oyalari. O'zbek falsafasi O'zbekistonda falsafa ilmini rivojlantirish muammolari. Falsafaning boshqa fanlar bilan uyg'unligi. Falsafa va fanning o'zaro mutanosibligi, farqi. Hozirgi davrda fan va falsafaga munosabat.

2-mavzu. Borliq falsafasi (Ontologiya). (2-soat)

REJA:

1. Borliq falsafaning predmeti. Ontologiya tushunchasining tahlili. Falsafa tarixida borliq muammosi. Borliq masalasida falsafa va fan sintezi. Borliq va yo'qlik dialektikasi. Borliq shakllarining tasnifi: Energiya borliq shakli. OKkultizm va spiritualizm borliq hodisasi. Ezoterik bilim tabiati.

2. Olamning paydo bo'lishi va evolyusiyasi. Tirik tabiat yoki hayotning paydo bo'lishi. Falsafa va fizikada substansiya, substrat va materiyaning o'zaro aloqasi. Materiyaning substansional, substrat, genetik kontrast va atributiv konsepsiyalari.

3. Dunyoning chekliligi va cheksizligi. Falsafa tarixida harakatning talqini. O'zgarishlarning umumiy xususiyati. Harakat va harakatsizlikning o'zaro nisbati. Harakat tiplari va shakllari. Makon va vaqt borliqning fundamental shakllari. Falsafa tarixida makon va vaqtga substansional va relyasion yondashuvlar. Jittimoiy makon. Jittimoiy vaqt. Tarix vaqti. Davrning ruhi va jittimoiy vaqtning uyg'unligi. Tabiat tushunchasining keng, tor va maxsus ma'nolari. Falsafa tarixida tabiat va uni asrashga munosabat. Tabiat va jamiyatning o'zaro aloqadorligi. XX asrda tabiat voqealigi: ekologik tanglik. Ekodinamikani global, mintaqaviy va mahalliy miqyoslarda rivojlantirishning ahamiyati. Hozirgi dunyoda ekologiya sohasidagi oqilona siyosat: xalqaro tashkilotlar hamkorligi. Jittimoiy rivojlanish va geografik muhitning o'zaro aloqadorligi. Geografik maktablar. O'zbekistonda tabiatni

muhofaza qilish amaliyoti: yutuq va kamchiliklar. Jittimoiy ekologiya muammolari. Biosfera va noosfera uyg'unligi. Yangi borliqning shakllanishi. Ko'evoyusiya va in-vayromentalizm nazariyasi.

3-mavzu. Jamiyat falsafasi va inson borlig'i. (2-soat)

REJA:

1. Jamiyat haqidagi falsafiy ta'limotlar tarixi. Jamiyat paydo bo'lishining ilmiy, iqtisodiy asoslari. Bozor munosabatlari va tadbirkorlikning tarixiy tiplari. Ishlab chiqarish kuchlari va jittimoiy iqtisodiy munosabatlari, mulk va mulkchilik dialektikasi. Jamiyatning ma'naviy, jittimoiy siyosiy tizimi. Fuqarolik jamiyati institutlari. Jamiyat rivojiga tarix falsafasi nuqtai nazaridan yondashuvlar. Tarixning mazmuni va yo'nalishlari. Tarixiy qonuniyat xaqida baxslar. Tarix xaqidagi konsepsiyalarning gnoseologik ontologik va aksiologik yo'nalishlari. Tarixda shaxsning roli. Tarixda inson takdiri. Ziyolilar va intellektual elitaning modernizatsiya davridagi roli.

2. Sivilizatsiya tushunchasi va uning tiplari (P. Sorokin ta'limoti asosida). Falsafa tarixida sivilizatsiyaga turli yondashuvlar tasnifi (al Forobiy, Ibn Xaldun, N. Danilevskiy, O. SHpengler, A. Toynbi). Jamiyat hayotiga sivilizatsiyaning ta'siri. Sivilizatsiyaning asosiy elementlari: siyosat, madaniyat va iqtisodiyot. Madaniyat va sivilizatsiya mutanosibligi. Madaniy tarqiqiyotning sinergetik talqini: to'liqlar, xukmronlik davridagi tartib va xaos birligi. Jittimoiy, siyosiy va huquqiy madaniyat: An'anaviy, diniy, kontinental Evropacha anglosaksoncha huquqiy tizimlar tiplari. Huquqiy madaniyatning jihatlari: qonun chiqaruvchi, xokimiyat, aholi xuquqiy madaniyat. Siyosiy madaniyatning tiplari: an'anaviy, xarizmatik rasmiy. Rasmiy - legal madaniyatning modellari: totalitar, demokratik. O'zbekistondagi siyosiy madaniyatning yo'nalishlari. Texnologik madaniyatning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Madaniyatda texnikaning obrazini. Madaniyatda texnikaning funksiyasi. An'anaviy madaniyatdan kreativ madaniyat sari.

3. Ommaviy madaniyatning shakllanish tarixi. Submadaniyat, popmadaniyat, ekran madaniyatining tasnifi. Ommaviy madaniyatsizlik. Madaniy kommunikatsiyalarning o'zaro aloqadorligi. Madaniy faoliyat va madaniy ehtiijlar uyg'unligi. Elitar madaniyat va individual madaniyat. Elitar ta'lim va tarbiya yo'nalishlari. Dunyo xalqlari madaniyatidagi umumiylik va farqlar.

Xozirgi zamon odamining qiyofasi. Falsafa tarixida inson mohiyatiga oid qarashlar tasnifi. "men" va "men emas" xakida J. Rummy qarashlari. N. Gummilevning passionar, subpassionar odamlar xakidagi ta'limoti. K. Y. Ung arxitiplar nazariyasi. Irtatsionalizm ong haqida. Gillozoizm ta'limoti. Inson va olam dialektikasi. Antrop kosmologik tamoyil. Ong tabiati. Ongning strukturasi va funksiyalari. Z. Freyd ongsizlikning tabiati haqida. Jittimoiy jarayonlarda ongliqlik va ongsizlikning namoyon bo'lishi. Individual ong va jittimoiy ong borlig'i. Til ong va tafakkur imkoniyatlari. Klippi tafakkur va texnologik tarqiqiyot. Insonga oid teosentrik yondashuvlar. Insonga nisbatan biologizatorlik va sotsiologizatorlik konsepsiyalari. Falsafiy antropologiya va eittologiyaning uyg'unligi.

4. Hayotning ma'nosi va unda insonning vazifasi. Evgenika va bioetika. Hayotni tark etish bosqichlari. Suitsid, parasuitsid, evtanaziya va uning shakllari, esxatologiyaning mohiyati. Insonning olamdagi o'rni.

4-mavzu. Rivojlanish nazariyasi (Dialektika).(2-soat)

REJA:

1.Falsafa tarixida rivojlanish haqidagi qarashlar evolyusiyasi. SHakllanish, o'zgarish, rivojlanish va taraqqiyot tushunchalarining o'zaro aloqasi va farqi. Rivojlanishning fatalistik, voyuntaristik, emerjent talqinlari. Dialektika rivojlanish xaqidagi ta'limot. Metafizika va neometafizika, sofistika, eklektika, dogmatizm va konservativizm rivojlanish mukobillari. Rivojlanishning umumiy qonunlari va kategoriyalarining tasnifi. Aprior va aposterior tushunchasining mohiyati.

2.Qonun tushunchasi. Qonunlarning turlari: voqelik qonunlari, bazis va lokal qonunlar. Falsafa qonunlarining asosiy shakllari. Qarama-qarshilik va ziddiyat. Ziddiyatlarning turlari. Ayniyat va tafovut. Ziddiyatlarning turlari. Miqdor va sifat o'zgarishlari dialektikasi. Sifat, miqdor, me'yor, xossa, sakrash kategoriyalari. Inkornimkor qonuni va vorisiyalik. Falsafa tarixida kategoriyalarga turli munosabatlar.

3.Kategoriya tushunchasi va ularning turlari. Falsafa kategoriyalarining tasnifi. Metod, metodika va metodologiya tushunchasi. Falsafa tarixida metodlar haqidagi yondashuvlar. Metodlarning tasnifi: Fan va falsafa metodlari. Umumilimy metodlar, xususiy ilmiy metodlar, fanlararo tadqiqot metodlari. Ijtimoiy gumanitar fanlar metodlarining o'ziga xos xususiyatlari. Hozirgi zamon metodologiyasi: kumatoid, keys stadis, abduksiya. Evristika yangi metodologik tamoyil. Tizim, tizimni yondashuv, tizimni tahlil tushunchalarining o'zaro aloqasi va farqi. Tizim dinamikasi.

5- mavzu. Bilish falsafasi (Gnoseologiya).(2-soat)

Reja:

1.Bilish amaliyot ijod uyg'unligi. Falsafa tarixida bilishga oid qarashlar evolyusiyasi. Bilimning asosiy turlari va shakllari. Bilishda sub'ekt va ob'ektning o'zaro aloqasi. Bilish faoliyatida rasionallik va irratsionallik dialektikasi. Bilishdagi qarama-qarshiliklar.

2.Hissiy, empirik, nazariy, mantiqiy va intuitiv bilish darajalarining o'zaro aloqasi va farqi. Xaqiqat bilish mezonlari. Falsafa tarixida haqiqatga munosabat. Haqiqatning asosiy shakllari va konsepsiyalari.

3.Ispotlash va rad etish. Haqiqatni anglashda emotsiya, ideal, iroda, ishonch va shubhaning roli. Verifikatsiya tamoyili. Haqiqat va yangilish, yolg'on va dezinformatsiya (yolg'on axborot). Haqiqatni bilishda nazariya, amaliyot va faoliyat birligi. Amaliyot va faoliyatning mutanosibliigi. Faoliyatning tuzilishi va atributlari. Ijodiy va noijodiy faoliyat. O'yin faoliyat sifatida.

4.Xaqiqatga erishishda tushunish va tushuntirish dialektikasi. Falsafa tarixidatushunish san'ati haqidagi qarashlar evolyusiyasi. Tushunishda ma'noni anglashning ahamiyati. Simvol, semiotika va dialog tushunish vositasi. Ontologik, gnoseologik, aksiologik simvollar. Tushunish va tushuntirishning mutanosibliigi. Tushuntirish ilmiy bilimni tushunish shakli.

6-mavzu. Globallashuv va barqaror taraqqiyot falsafasi.(2-soat)

REJA:

1.Globallashuv, globalistika va barqaror taraqqiyot tushunchalarining o'zaro aloqasi va farqi. Global jarayonlarda barqarorlik va beqarorlik dialektikasining mohiyati va darajalari. Barqaror taraqqiyotni ta'minlashda globallashuvning ijobiy va salbiy yo'nalishlari. Global jarayonlar tasnifi. Migratsiya va urbanizatsiya barqarorlik va beqarorlik omili. Global jinoyatchilik va uning oldini olishda xalqaro xankorlikning zarurati. Sportning global siyosiy xarakteri.

2.Pandemiya - XXI asrning global muammosi va uni bartaraf etishda xususiy va umumiy manfaatlar uyg'unligi. Global ongini shakllanirishning siyosiy zarurati. Global jarayonlarni prognozlashirishning ijtimoiy zarurati. Covid19 muammosi.Insoniyat tarixida tarbiya va ta'limning rivojlanish bosqichlari. Milliy farovonlikni yaratish manbalari. Milliy ta'lim tizimlari.

3.Ta'limga oid Boloniya deklaratsiyasining innovatsion xarakteri. Zamona viy ta'lim modellari. Ta'limning mazmuni va uni tashkil etish shakllari va usullari. Ta'lim rivojlanishning asosiy resurslari. Dunyo va O'zbekistonda ta'lim va tarbiya amaliyoti

7-mavzu. Mantiq bilish nazariyasining tarkibiy qismi.(2-soat)

REJA:

1.Tafakkur- mantiq ilmini o'rganish obekti. Tafakkurning mantiqiy shakllari va qonunlari. Formal mantiqning predmeti va strukturasi. Tafakkur qonunlari, ularning mazmuni va to'g'ri fikr yuritish uchun ahamiyati. Tushunchaning turlari va tushunchalar o'rtasidagi munosabatlar.Tushunchani ta'riflash (definitsiya). Nominal va real ta'riflar. Ta'riflash qoidalari va ularni buzganda kelib chiqadigan mantiqiy xatolar. Ta'riflashga o'xshash usullar. Tushunchalarni bo'lishning maqsadi va tuzilishi.

2.Hukm tafakkur shakli sifatida. Hukmning tarkibi va xususiyatlari. Xulosa chiqarishning umumiy mantiqiy tavsifi. Xulosa chiqarishning tuzilish. Xulosa chiqarish turlari. Oddiy gati'y sillogizm, uning tarkibi, aksiomasi va umumiy qoidalari. Sillogizm figurallari va moduslari. Entimema. Murakkab hukmlar yordamida sillogistik xulosa chiqarish. Induktiv xulosa chiqarish. Induksiyaning tajriba natijalarini umumlashtirish bilan aloqasi. Induktiv xulosa chiqarishning turlari. Analogiya, uning turlari. Analogiya va modelashtirish. Dalillash va ishonch-e'tiqodning shakllanish jarayoni.

3.Argumentlash va ishonch-e'tiqodning shakllanishi. Dalillarga tayangan holda fikr yuritish-ilmiy bilishning mantiqiy asosi. Ishonch- e'tiqodning tiplari. Ispotlash tushunchasi va tuzilishi. Ispotlash turlari. Asoslarni tanqid qilish va rad etish. Ispotlash usulini tanqidiy analiz qilish. Ispotlash va rad etish qoidalari, ularni buzganda kelib chiqadigan xatolar.

4.Paralogizm va sofizmlar. Muammo tushunchasi. Ilmiy muammolarning vujudga kelishi va mantiqiy tuzilishi, ularning turlari va echimi. Gipoteza-bilimlarning mavjud bo'lish va taraqqiy etish shakli. Gipoteza turlari. Ishchi gipotezalar. Nazariya bilimlarning mantiqiy tizimi sifatida.

8-mavzu. Etika.(2-soat)

REJA:

1.“Etika” fanining predmeti, mohiyati, uning asosiy belgilari va tuzilmasi. Axloqning paydo bo'lishi. Gedomizm va evdemonizm. tushunchalarining ahloqiy ahamiyati. Axloqning paydo bo'lishi haqidagi diniy, empirik va genetic konsepsiyalar. XXI asrda global ekosfera (axloqiy muhit)ni yaratishning zaruriyati. Etikaning kategoriyalari, tamoyillari, me'yorlari. Buyuk mutafakkirlar etika kategoriyalari haqida.

2. Nihoh eng qadimgi axloqiy munosabat shakli. Nihohning qonuniy va diniy asoslari. Otladagi jitmoyi-ma'naviy muhitning farzand tarbiyasiga ta'siri. Oila nomusi va shahri saqlashda ota-ona va farzandlar mas'uliyati. Ajralish va uning axloqiy kamolotga salbiy ta'siri. Otlaviy munosabatlarga noan'anaviy yondashuvlarning oqibatlari: bir jinsli nikoh, nikohsiz oilalar. Davlatning oila tinchligi va barqarorligini ta'minlashdagi o'rni. Oila shartomasi axloqiy jihatlari.

3. Muomala madaniyati – axloqiy madaniyatning tarkibiy qismi. Muomala odobining jitmoyi-tarixiy ahamiyati. Asosiy axloqiy qadriyatlar. Kasbiy odobning axloqiy madaniyat bilan uyg'unligi. Insonning kasbiy odobi. SHaxs axloqiy kamolotida ta'lim va tarbiyaning o'rni. Tibbiy va ekologik tarbiyaning axloqiy asoslari. Sog'lom turmush tarzining barkamol avlod axloqiy tarbiyasidagi ahamiyati. San'atning shaxs axloqiy tarbiyasiga ta'siri. Zamonaaviy axloqiy tarbiyaning yutuqlari va kamchiliklari. “Ommaviy madaniyat”ning yoshlar dunyoqarashiga ta'siri. Zamonaaviy axloqiy tarbiyada kosmopolitizmga moyillik.

4. Etikaning zamonaviy muammolari. Virtual olamning axloqiy masalalari. Bioetika – amaliy etikaning nazariy asosi. Etikaning zamonaviy muammolariga diniy va ilmiy yondashuvlar.

9-mavzu. Estetika.(2-soat)

REJA:

1.“Estetika” – nafosatni o'rganuvchi qadimiy fan. “Estetika” fanining objekti va falsafiy mohiyati. “Estetika” haqidagi qarashlar tarixi. Inson estetik ehtiyojini qondirishning zamonaviy muammolari. Estetika kategoriyalarining an'anaviy va zamonaviy tasnifi. Go'zallik va uning muqobillari: hunuklik, badbusharalik, beo'xshovlik, nonnutanosiblik. Ulug'vorlik kategoriyasining falsafiy mohiyati. Ulug'vorlikning tubanlik, xudbinlik, soqinlik bilan ziddiyati. Fojleaviylik (tragediya) kategoriyasi. Forig'lash - fojleaviy asarning xususiyati sifatida. Kulgiilik kategoriyasi. Estetika kategoriyalarining o'zaro aloqadorligi. Mo'jizaviylik, hayo (ibo-hayo) va qiziqarililik estetik kategoriyalarini rivojlantiruvchi mezon sifatida.

2. Tabiat estetikasi. Insoniyat tafakkuri tarixida tabiatga estetik munosabatning zaruriyati haqidagi qarashlar. Tabiatning estetik xususiyatlari. Ekologik estetikaning qadriyati maqomi. Tabiatni estetik idrok etishning an'anaviy va noan'anaviy usuli: tabiatni asl holida idrok etish, tabiatni badiiy obrazlarda ifodalash. Ekoestetikaning XXI asr ilmiy-texnik taraqqiyotidagi o'rni. Texnolog sivilizatsiyaning ishlab chiqarish estetikasi va fan taraqqiyotiga ta'siri. Maishiy turmush estetikasi va uning texnologiyasi. Texnikaning inson estetik manfaatlari va faoliyati bilan bog'liqligi. Zamonaaviy shaharsozlik estetikasi. Dizayning estetik xususiyatlari. Tabiat va maishiy turmush dizayni. Xalq amaliy san'ati

va dizayni.

3.Sog'lom turmush tarzini qaror topitirishda tarbiya shakllarining uzviyligi: Estetik tarbiyaning turlari va yo'nalishlari. SHaxsni estetik tarbiyalashda fan, ta'lim va madaniyatning o'zaro bog'liqligi. Mehnat - turmush estetikasining muhim omili. Insonda xulq go'zalligini shakllantirishning zamonaviy ko'rinishlari. Inson tabiiy go'zalligi bilan estetik didning mutanosibligi: “Ommaviy madaniyat”ning yoshlar estetik didiga ta'siri.

4.Sport va uning ma'naviy-estetik jihatlari; sport estetikasining zamonaviy ahamiyati. Vogeilka estetik munosabatning milliy va umumbashariy ahamiyati. Estetik qadriyatlar barqarorlikni ta'minlovchi omil. Olamni estetik anglashda jamiyat axborotlashuvining roli. Reklamaning estetik xususiyatlari. Reklama faoliyatiga estetik qonuniyatlarining ta'siri. Reklamalaridagi g'ayriestetik holatlar va ularning ko'rinishlari.

2-MODUL. DINSHUNOSLIK

10-mavzu. Din madaniyat fenomenini.(2-soat)

REJA:

1.Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya xudjo'ylik tushunchalarining ma'nosi va ularning o'zaro aloqasi. Din paydo bo'lishining psixologik omillari, ob'ektiv va sub'ektiv sharoitlari. Qadimgi Misr dinlarining axloq tarbiyasidagi roli.

2.Milliy dinlar: zarroastrizm, induizm, jayvizm, silxizm, parsizm, konfutsiychilik, daosizm, sindo, iudaizm. Milliy dinlarning zamonaviy ko'rinishlari. Din, din falsafasi va dinshunoslik tushunchalarining ma'nosi. Dinshunoslikning kategoriyalari. Dinning strukturasi: diniy ong, faoliyat, diniy munosabat. Diniy e'tiqod va ratsionallik.

Kuronda vijdon erkinligi haqidagi dastlabki g'oyalar tasnifi. Dunyo mamlakatlari va O'zbekistonda vijdon erkinligi haqidagi qonun qabul qilinishining jitmoyi madaniy ahamiyati. Dinning siyosiylashtirish oqibatlari. Diniy amaliyotning o'ziga xos xususiyatlari.

3.Buddaviylik dinining paydo bo'lishi tarixi, asosiy ta'limotlari. Buddaviylik oqimlari: janubiy buddizm (xinyana), maxayana, Vadjrayana. Buddizmida rohiblik. Buddizm manbalari. O'rta asrlarda Dzen buddizm ta'limoti. Xozirgi davrda buddaviylikning rivojlanishi.

4.Xristianlikning paydo bo'lishi va asosiy yo'nalishlari: pravoslav dini, katolisizm, protestantsizm. Xristian dini konfessiyalari, ta'limotlari. Xristian dini manbalari. Xristian dinining asosiy jihatlari. Xozirgi davrda xristian dinining rivojlanishi va dunyo davlatlaridagi o'rni.

11-mavzu. Islom dini va tarixi.(2-soat)

REJA:

1.Arabistondagi islomgacha davrdagi jitmoyi siyosiy sharoit. Muhammad SAVning Payg'ambarlikgacha xayoti. Payg'ambarlikning Makka davri. Madinadagi asosiy musulmon davrlari. Muxammad SAV oxirgi Payg'ambar. Islomning asoslari. Islom dini farzlari. Sunna-Muxammad Payg'ambarning o'g'illari. Muxammad Payg'ambarning vafoti va Xalifalikning paydo bo'lishi. Xalifalik boshqaruvida islom dini rivoji. Islomning asosiy oqimlari va yo'nalishlari. Islomning asosiy diniy huquqiy maktablari. Dunyo va

O'zbekistonning islomshunos olimlari. Sovet ittifoqi davrida dinga e'tiqod qilish amaliyi. Dunyo va O'zbekistonda islom dinining mavjebi.

2. Qur'on, sura va oyat tushunchalarining ma'nosi, ularning islom madaniyatidagi o'rni va ahamiyati. Musulmon madaniyatida kur'onshunoslik: tajimlar va izohlar. Kur'on qo'leymasini tayyorlash tarixi. Qur'on o'qish normalari. O'zbekistonda qur'onshunoslik. Xadis tushunchasining ma'nosi uning islom dindagi roli va axamiyati. Payg'ambar va uning hadislarini o'rganish va tarqatish jarayoni. Hadislarining strukturasi va turlari. Hadislar tasnifi. Buyuk xadissunoslar xayoti va ijodi. O'zbekistonda xadissunoslik rivoji.

3. Sufiy so'zining ma'nosi va uning tarixi, asosiy g'oyalarning tasnifi. Sufizm ta'limoti va an'analarni tizimlashtirishning ahamiyati. SHA'riat va tarkat, ma'rifat va haqiqat. Pir va muridlar. Murshid va muridlar sifatleri. Kushayrning sufizm xaqidagi ta'limoti. Sufizm va mistitsizm. Musulmon mistitsizmining asosiy tushunchalari va kategoriyalari. Sufizm va panteizm. Sufizmde bilish va muhabbat uyg'unligi. Sufizmde Kuron talqini. Sufizm nazariyotchilari. Sufizm nazariyasi va amaliyotining strukturasi. Sufizm jamiyatlari. Muhammad al g'azzoliy va Axmad G'azzoliyning ta'limoti. Suxravardi ta'limoti. In al Jauziy sufiy ta'limotining tankidchisi. Ibn Arabi ta'limoti. F. Attor va J. Rumiy ta'limoti. Jomiy va SHeroziyning ta'limoti. Sufizm tarixatlari, rivojlanish bosqichlari. Najmiddin Kubro so'fizm tarkati asoschisi. Y. Assaviy tarikatining mohiyati. Markaziy Osiy, Turkiya va Xindistonda Nakhshbandiya tarikatining rivoji. Qodiriya tariqati. Sufizmning inqirozi. Sufizm va xozirgi zamon. Islomda inson huquqlari himoyasi, jittimoiy tenglik adolat va tolerantlik. Islomda atrof muxitni muxofaza qilishning ustivor yo'nalishlari. Islomda vatanga muxabbat.

4. Islomda nikoh va oilaviy munosabatlar talqini, ayol maqomi. Er - xotinlarning huquq va majburiyatlari. Islomda ota-onalarga munosabat va farzand tarbiyasidagi mas'uliyat.

5. Islomda axloqiy qadriyatlar. Xijob muammo va echim. Musulmonning ma'naviy qiyofasi, jamiyatdagi xulq atvori. Islomda do'stlik va o'zaro erdam. Islom va sog'lom tumush tarzi targ'iboti. Musulmon madaniyati. Islomda fan va ta'lim. Islom va san'at. Musulmon arxitekturasit (Samarqand, Buxoro, Xorazm arxitektura edgorliklarining klesiy taxlili). Islomning jahon sivilizatsiyasi rivojiga hisssasi.

12-mavzu. Diniy madaniy an'nalarning axamiyati. (2-soat)

REJA:

- 1. Milliy madaniyatlarning diniy madaniyat shakllanishidagi roli.** O'zbekistonda diniy madaniyatni rivojlanish tarixi va xozirgi davrdagi ahamiyati.
- 2. Diniy urf odatlarning shaxs dunyoqarashi va tafakkuriga ta'siri.** Din insoniyat madaniy rivojining tarkibiy qismi.
- 3. Diniy madaniy an'nalarning ahamiyati va ularning o'zaro ta'siri.**

13-mavzu. Diniy fanatizm va dindorlik. (2-soat)

REJA:

1. Diniy fanatizmining paydo bo'lishi, magik totemizm va diniy fetishizm, shamanizm. Diniy fanatizmining asoslari va manbalari. Diniy fanatizm mohiyatni tushunish zarurati. Ko'rquv, savodsizlik va ishonchsizlik diniy fanatizm omili. Dindorlikning paydo bo'lishi va bosqichlari.

2. Diniy fanatizm ekstremizmining asosi. Diniy ekstremizmining tarixiy ilizlari. Islom radikalizmi va ekstremizmi: Xizbut tahrir, xizbu Olloh, akromiyalar, islom lashkarlari, nurchilar. Iroq shom davlati. Diniy xayotning yangi shakllari. Ekumenizm va dinlararo mulqot. Diniy fundamentalizm. Kvazidinlar. O'zbekistondagi diniy ekstremizmining paydo bo'lishi rivojlanish davrlari va unga qarshi kurash vositalari. Rasmiy ro'yxatga olingan ekstremistik guruhlar va ularning faoliyati oqibatleri. Terrorizm tushunchasi, shakllari, sabablari va unga qarshi kurash mexanizmlari. Kiberterrorizm, kiberbokking, tushunchalarining mohiyati. Xozirgi davrda diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashda xalqaro kuchlarni birlashtirishning ahamiyati.

3. Zamonaviy diniy xarakatlarining yo'nalishlari: legovo shoxidlari, transcendentl meditatsiyaning diniy mohiyati. SHri CHimmoya va Nirmala devi ta'limoti. Krishnaning xalqaro ong tashkiloti. Falungunlar, Sai baba ta'limoti. Radnish xudo xayoti jamiyati. Ivanovchilar, Vissarton ta'limoti, Sayentologiya. Zamonaviy ezoterik ta'limotlar. Zamonaviy ezoterizmining rivojlanish bosqichlari va ta'limotlarning tasnifi.

4. Diniy manbalar ma'nosini o'rganishning tarbiyaviy axamiyati. Dunyo va O'zbekistonda diniy ma'rifetni takomillashtirishning yo'nalishlari. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyati. Diniy uyushmalarning tasnifi. Xozirgi davrda inson jamiyat haqidagi diniy va dunyoviy dunyoqarashlar dialogi. Dunyoda turli dinga e'tiqod qiluvchi xalqlarning tasnifi. Diniy va dunyoviy dunyoqarashlarning axloqiy va estetik jihatleri. Davlat va xuquq tizimida din omili. Diniy tolerantlik va piyuralizm. Din sotsiologiyasi, din psixologiyasi, Din antropologiyasi. Sekulyarizatsiya nazariyasi va postsekulyar konsepsiyalar.

3-MODUL. KORRUPSIYA TUSHUNCHASI VA UNI BARTARAF QILISH

YO'LLARI

14-mavzu. Global korruptsiya jittimoiy madaniy inqiroz sifatida. (2-soat)

REJA:

- 1. Korruptsiya tushunchasining ma'nosi va shakllanish tarixi.** Diniy va ilmiy manbalarda korruptsiyaga munosabat. Dunyo bo'yicha korruptsiya holatining tasnifi.
- 2. Korruptsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro qonunlar va ularning O'zbekistonda ratifikatsiya qilishning ahamiyati.** O'zbekistonda korruptsiyaga oid qonunlar va qarorlar tasnifi, korruptsiyaga qarshi kurashning ahamiyati. O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurashning iqtisodiy-siyosiy va jittimoiy - huquqiy mexanizmlari.
- 3. O'zbekiston Respublikasining "Korruptsiyaga qarshi kurash to'g'risida" gi Qonuni.** O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida korruptsiyaga qarshi kurashni tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 27-maydagi PF-5729-son Farnoni.

15-mavzu. O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashning ijtimoiy, g'oyaviy asoslari.(2-soat)

- 1.Korrupsiya shakllanishining sabablari. Korrupsiyaning shakllari, Korrupsiyaning turlari. Siyosiy va g'oyaviy korrupsiya xavfsizlikka tahdid.
- 2.Iqtisodiy korrupsiya va uning namoyon bo'lish shakllari. Kadrlar korrupsiyasi va uni bartaraf etish mexanizmlari.
- 3.Ta'lim va fan tizimidagi korrupsiyaning oqibatlari. Ijtimoiy hayotdagi korrupsiyaning anal qilish sohalari. G'arb olimlari korrupsiya haqida. Oq, qora va kul rang korrupsiya haqida. Dunyo va O'zbekistonda korrupsiyani bartaraf etish mexanizmlari.

Seminar mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

III. Seminar mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar
(Seminar mashg'ulotlari-30soat), (Kurs ishi), (Mustaqil ta'lim-60soat) o'quv rejada ko'rsatilgan turi (nomi) bo'yicha yoziladi)

№: 1-mavzu. Falsafa fanining predmeti, mazmuni va jamiyatdagi roli (2-soat)

Reja:

- 1.Falsafa tushunchasining kelib chiqishi. Falsafa shakllanishining asosiy bosqichlari. Dunyoqarashning tuzilishi. Dunyoqarashning tarixiy shakllari.
- 2.Mif - dastlabki dunyoqarash shakli. Mifologik va diniy dunyoqarashning o'zaro aloqasi va farqi. Diniy dunyoqarashning shakllanishi va mohiyati.
- 3.Dunyoni idrok etishda falsafiy dunyoqarashning o'ziga xos roli. Fan- ilmiy dunyoqarash shakli. Faning funksiyalari va taraqqiyotining asosiy bosqichlari. Falsafa va faning o'zaro mutanosibliigi va farqi.
- 4.Falsafa fanining predmeti,funksiyalari. Falsafada milliylik va umuminsoniylik. Hozirgi davrda milliy falsafani rivojlantirish muammolari, uning xalqaro aloqalarni tashkil etishdagi ahamiyati.

№: 2-mavzu. SHarq va G'arb falsafasining vujudga kelishi, rivojlanish tarixi. (2-soat)

Reja:

- 1.Qadimgi SHarqda asotiriy tasavvurlar va falsafiy bilimlarning paydo bo'lishi. Mist va Bobil falsafiy maktablari.
- 2.Qadimgi Hindistonda falsafiy maktablar.
3. Markaziy Osiyoda "Avesto" ta'limidagi falsafiy fikrlar.
- 4.Konfutsiy va Lao Szi ta'limoti. (Xitoy)
5. Islom dinining vujudga kelishi va falsafiy ta'limoti.
- 6.Qadimgi Y'Unon-Rim falsafiy maktabi

№: 3-mavzu. Falsafa tarixida borliq masalasi.(2-soat)

Reja:

- 1.Borliq falsafaning predmeti. Ontologiya tushunchasining tahlili. Falsafa tarixida borliq muammosi. Borliq masalasida falsafa va fan sintezi. Borliq va yo'qlik dialektikasi. Borliq shakllarining tasnifi: Energiya borliq shakli. Okkultizm va spiritualizm borliq hodisasi. Ezoterik bilim tabiati.
- 2.Olamning paydo bo'lishi va evolyusiyasi. Tirik tabiat yoki hayotning paydo bo'lishi. Falsafa va fizikada substansiya, substrat va materiyaning o'zaro aloqasi. Materiyaning substansional, substrat, genetik kontrast va atributiv konsepsiyalari.

3. Dunyoning chekkiligi va cheksizligi. Falsafa tarixida harakatning talqini. O'zgarishning umumiy xususiyati. Harakat va harakatsizlikning o'zaro nisbati. Harakat tiplari va shakllari.

4. Makon va vaqt borligining fundamental shakllari. Falsafa tarixida makon va vaqtga substansional va relyasion yondashuvlar. Jitimoiy makon. Jitimoiy vaqt. Tarix vaqti. Davrning ruhi va jitimoiy vaqtning uyg'unligi. Tabiat tushunchasining keng, tor va maxsus ma'nolari. Falsafa tarixida tabiat va uni asrashga munosabat. Tabiat va jamiyatning o'zaro aloqadorligi. XX asrda tabiat voqeligi: ekologik tanglik. Ekodinamikani global, mintaqaviy va mahalliy miqyoslarda rivojlantirishning ahamiyati. Hozirgi dunyoda ekologiya sohasidagi oqitona siyosat: xalqaro tashkilotlar hamkorligi. Jitimoiy rivojlanish va geografik muhitning o'zaro aloqadorligi. Geografik maktablar. O'zbekistonda tabiatni muhofaza qilish amaliyoti: yutuq va kamchiliklar. Jitimoiy ekologiya muammolari. Biosfera va noosfera uyg'unligi. Yangi borligining shakllanishi. Koevolyusiya va invarromentalizm nazariyasi.

№:4 Falsafa tarixida inson mohiyatiga oid qarashlar.(2-soat)

Reja:

1. Insonning kelib chiqishi haqidagi nazariya. Yaratish nazariyasi. Insonning tabiiy-tarixiy kelib chiqishi haqidagi nazariya. Antropogenez haqidagi hozirgi zamon fani. Antropogenez nazariyasi fanlararo tadqiqotlar sohasi sifatida. Antropogenezning hozirgi zamon ilmiy manzarasi. Falsafiy fikr tarixida inson muammosi. Antik falsafada inson. O'rta asr falsafasida inson.

2. Musulmon SHarq falsafasida inson. Inson yangi davr falsafasida. Inson XIX-XX asrlar falsafasida. Inson konkret fanlar va falsafada. Inson.

3. Indivd, shaxs. SHaxs va jamiyat. Indivd, indivduallik va sub'ekt. SHaxs. SHaxs va jamiyat. Ongning kelib chiqishi va mohiyati. Ongning tuzilishi, shakllari va funksiyalari.

№:5-mavzu. Falsafada qonun tushunchasi. Qonunlarning turlari.(2-soat)

Reja:

1. Falsafa tarixida rivojlanish haqidagi qarashlar evolyusiyasi. SHakllanish, o'zgarish, rivojlanish va taraqqiyot tushunchalarining o'zaro aloqasi va farqi. Rivojlanishning fatalistik, volyuntaristik, emergent talqinlari. Dialektika rivojlanish haqidagi ta'limot. Metafizika va neometafizika, sofistika, eklektika, dogmatizm va konservativizm rivojlanish mukobillari. Rivojlanishning umumiy qonunlari va kategoriyalarining tasnifi. Aprior va aposterior tushunchasining mohiyati.

2. Qonun tushunchasi. Qonunlarning turlari: voqelik qonunlari, bazis va lokal qonunlar. Falsafa qonunlarining asosiy shakllari. Qaranga-qashilik va ziddiyat. Ziddiyatlarining turlari. Ayniyat va tafovut. Ziddiyatlarining turlari. Miqdor va sifat o'zgarishlari dialektikasi. Sifat, miqdor, me'yor, xossa, sakrash kategoriyalari. Inkomi-inkor qonuni va vorisiylik. Falsafa tarixida kategoriyalarga turli munosabatlar.

3. Kategoriya tushunchasi va ularning turlari. Falsafa kategoriyalarining tasnifi. Metod, metodika va metodologiya tushunchasi. Falsafa tarixida metodlar haqidagi yondashuvlar. Metodlarning tasnifi. Fan va falsafa metodlari. Umumilmiy metodlar.

xususiy ilmiy metodlar, fanlararo tadqiqot metodlari. Jitimoiy gumanitar fanlar metodlarining o'ziga xos xususiyatlari. Hozirgi zamon metodologiyasi: kumaid, keys stadii, abduksiya. Evristika yangi metodologik tamoyil. Tizim, tizimli yondashuv, tizimli tahlil tushunchalarining o'zaro aloqasi va farqi. Tizim dinamikasi.

№:6-mavzu. Falsafa tarixida bilishga oid qarashlar evolyusiyasi.(2-soat)

Reja:

1. Bilish amaliyot ijod uyg'unligi. Falsafa tarixida bilishga oid qarashlar evolyusiyasi. Bilimning asosiy turlari va shakllari. Bilishda sub'ekt va ob'ektning o'zaro aloqasi. Bilish faoliyatida ratsionallik va irratsionallik dialektikasi. Bilishdagi qaranga-qarshiliklar.

2. Hissiy, empirik, nazariy, mantiqiy va intuitiv bilish darajalarining o'zaro aloqasi va farqi. Xaqqat bilish mezonlari. Falsafa tarixida haqiqatga munosabat. Haqiqatning asosiy shakllari va konsepsiyalari.

3. Isbotlash va rad etish. Haqiqatni anglashda emotsiya, ideal, iroda, ishonch va shubhaning roli. Verifikatsiya tamoyili. Haqiqat va yangilish, yolg'on va dezinformatsiya (yolg'on axborot). Haqiqatni bilishda nazariya, amaliyot va faoliyat birligi. Amaliyot va faoliyatning mutanosibliigi. Faoliyatning tuzilishi va atributlari. Ijodiy va noijodiy faoliyat. O'yin faoliyat sifatida.

4. Xaqqatga erishishda tushunish va tushuntirish dialektikasi. Falsafa tarixidatushunish san'ati haqidagi qarashlar evolyusiyasi. Tushunishda ma'noni anglashning ahamiyati. Simvol, semiotika va dialog tushunish vositasi. Ontologik, gnoseologik, aksiolojik simvollar. Tushunish va tushuntirishning mutanosibliigi. Tushuntirish ilmiy bilimni tushunish shakli.

№:7-mavzu. Globallashuv, globalistika va bargaror taraqqiyot tushunchalarining o'zaro aloqasi va farqi.(2-soat)

Reja:

1. Globallashuv, globalistika va bargaror taraqqiyot tushunchalarining o'zaro aloqasi va farqi. Global jarayonlarda bargarorlik va beqarorlik dialektikasining mohiyati va darajalari. Bargaror taraqqiyotni ta'minlashda globallashuvning ijobiy va salbiy yo'nalishlari. Global jarayonlar tasnifi. Migratsiya va urbanizatsiya bargarorlik va beqarorlik omili. Global jinoyatchilik va uning oldini olishda xalqaro xamkorlikning zarurati. Sportning global siyosiy xarakteri.

2. Pandemiya - XXI asrning global muammosi va uni bartaraf etishda xususiy va umumiy manfaatlar uyg'unligi. Global ongni shakllantirishning siyosiy zarurati, Global jarayonlarni prognozlashirishning jitimoiy zarurati. Covid19 - muammosi. Insoniyat tarixida tarbiya va ta'limning rivojlanish bosqichlari. Milliy farovonlikni yaratish manbalari. Milliy ta'lim tizimlari.

3. Ta'limga oid Boloniya deklaratsiyasining innovatsion xarakteri. Zamonaviy ta'lim modellari. Ta'limning mazmuni va uni tashkil etish shakllari va usullari. Ta'lim rivojlanishning asosiy resurslari. Dunyo va O'zbekistonda ta'lim va tarbiya amaliyoti

№: 8-mavzu. Tafakkurning mantiqiy shakllari va qonunlari.(2-soat)

Reja:

- Shakllari:**
- 1.Tushuncha.
 - 2.Hukm.3.Xulosa.

- Qonunlari:**
- 4.Ayniyat.
 - 5.Noizdilik.
 - 6.Mustaso.
 - 7.Etrali asos.

№: 9-mavzu. "Etika" fanining predmeti, mohiyati, uning asosiy belgilari va tuzilmasi.(2-soat)

Reja:

1. "Etika" fanining predmeti, mohiyati, uning asosiy belgilari va tuzilmasi. Axlodning paydo bo'lishi. Gedomizm va evdemonizm. tushunchalarining ahloqiy ahamiyati. Axlodning paydo bo'lishi haqidagi diniy, empirik va genetik konsepsiyalar. XXI asrda global etosfera (axloqiy muhit)ni yaratishning zaruriyati. Etikaning kategoriyalari, tamoyillari, me'yorlari. Buyuk mutafakkirlar etika kategoriyalari haqida.

2. Nihoh eng qadimgi axloqiy munosabat shakli. Nihohning qonuniy va diniy asoslari. Oliyadagi jitmioy-ma'naviy muhitning farzand tarbiyasiga ta'siri. Oila nomusi va sha'nini saqlashda ota-ona va farzandlar mas'uliyati. Ajjralish va uning axloqiy kamolotga sahliy ta'siri. Oliyaviy munosabatlarga noar'anaviy yondashuvlarning oqibatlari: bir jinsli nihoh, nihohsiz oilalar. Davlatning oila tinchligi va barqorirligini ta'minlashdagi o'mi. Oila shartnomasining axloqiy jihatlari.

3. Muomala madaniyati – axloqiy madaniyatning tarkibiy qismi. Muomala odobining jitmioy-tarixiy ahamiyati. Asosiy axloqiy qadriyatlar. Kasbiy odobning axloqiy madaniyat bilan uyg'unligi. Insonning kasbiy odobi. SHaxs axloqiy kamolotida ta'lim va tarbiyaning o'mi. Tibbiy va ekologik tarbiyaning axloqiy asoslari. Sog'lom turmush tarzining barkamol avlod axloqiy tarbiyasidagi ahamiyati. San'atning shaxs axloqiy tarbiyasiga ta'siri. Zamonaviy axloqiy tarbiyaning yutuqlari va kamchiliklari. "Ommaviy madaniyat"ning yoshlar dunyoqarashiga ta'siri. Zamonaviy axloqiy tarbiyada kosmopolitizmga moyillik.

4. Etikaning zamonaviy muammolari. Virtual olamning axloqiy masalalari. Bioetika – amaliy etikaning nazariy asosi. Etikaning zamonaviy muammolariga diniy va ilmiy yondashuvlar.(Transplataziya-ksenotransplataziya)

№: 10-mavzu. "Estetika" fanining obekti va falsafiy mohiyati.(2-soat)

Reja:

1. "Estetika" - nafosatni o'rganuvchi qadimiy fan. "Estetika" fanining obekti va falsafiy mohiyati. "Estetika" haqidagi qarashlar tarixi. Inson estetik ehtiyojini qondirishning zamonaviy muammolari. Estetika kategoriyalarining an'anaviy va zamonaviy tasnifi. Go'zallik va uning muqobilari: humuklik, babbasharalik, beo'xshovlik, nomutanosiblik. Ulug'voritlik kategoriyasining falsafiy mohiyati. Ulug'voritlikning tubanlik,

xudbinlik, solqinlik bilan ziddiyati. Fojeviylik (tragediya) kategoriyasi. Forig'lash - fojevaviy asarning xususiyati sifatida. Kulgililik kategoriyasi. Estetika kategoriyalarining o'zaro aloqadorligi. Mo'jizaviylik, hayo (ibo-hayo) va qiziqarilik estetika kategoriyalarini rivojlantiruvchi mezon sifatida.

2. Tabiat estetikasi. Insoniyat tafakkuri tarixida tabiatga estetik munosabating zaruriyati haqidagi qarashlar. Tabiatning estetik xususiyatlari. Ekologik estetikaning qadriyatli maqomi. Tabiatni estetik idrok etishning an'anaviy va noan'anaviy usuli: tabiatni asl holida idrok etish, tabiatni badiiy obrazlarda ifodalash. Ekoeestetikaning XXI asr ilmiy-texnik taraqqiyotdagi o'mi. Texnogen sivilizatsiyaning ishlab chiqarish estetikasi va fan taraqqiyotiga ta'siri. Maishiy turmush estetikasi va uning texnologiyasi. Texnikaning inson estetik manfaatlari va faoliyati bilan bog'liqligi. Zamonaviy shaharsozlik estetikasi. Dizaynning estetik xususiyatlari. Tabiat va maishiy turmush dizayni. Xalq amaliy san'ati va dizayni.

3. Sog'lom turmush tarzini qaror topdirishda tarbiya shakllarining uzviyligi: Estetik tarbiyaning turlari va yo'nalishlari. SHaxsni estetik tarbiyalashda fan, ta'lim va madaniyatning o'zaro bog'liqligi. Mehnat - turmush estetikasining muhim omili. Insonda xulq go'zalligini shakllantirishning zamonaviy ko'rinishlari. Inson tabiiy go'zalligi bilan estetik didning mutanosibligi: "Ommaviy madaniyat"ning yoshlar estetik didiga ta'siri.

4. Sport va uning ma'naviy-estetik jihatlari; sport estetikasining zamonaviy ahamiyati. Voqeilikka estetik munosabating milliy va umumbashariy ahamiyati. Estetik qadriyatlar – barqorirlikni ta'minlovchi omil. Olamni estetik anglashda jamiyat axborotlashuvining roli. Reklamanning estetik xususiyatlari. Reklama faoliyatiga estetik qonuniyatlarining ta'siri. Reklamalaridagi g'ayriestetik holatlar va ularning ko'rinishlari.

№: 11-mavzu. Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya xudjo'yilik tushunchalarining ma'nosi va ularning o'zaro aloqasi.(2-soat)

Reja:

1. Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya xudjo'yilik tushunchalarining ma'nosi va ularning o'zaro aloqasi. Din paydo bo'lishining psixologik omillari, ob'ektiv va sub'ektiv sharoitlari. Qadimgi Mistr dinlarining axloq tarbiyasidagi roli.

2. Milliy dinlar: zaroztrizm, induizm, jayvizm, silxizm, parsizm, konfutsiychilik, daosizm, sindo, iudaizm. Milliy dinlarning zamonaviy ko'rinishlari. Din, din falsafasi va dinshunoslik tushunchalarining ma'nosi. Dinshunoslikning kategoriyalari. Dinning strukturasi: diniy ong, faoliyat, diniy munosabat. Diniy e'tiqod va ratsionallik.

Kuirona vijdon erkinligi haqidagi dastlabki g'oyalar tasnifi. Dunyo mamlakatlari va O'zbekistonda vijdon erkinligi xaqidagi qonun qabul qilinishning jitmioy madaniy ahamiyati. Dinning siyosiy lashtirish oqibatlari. Diniy amaliyotning o'ziga xos xususiyatlari.

3. Buddaviylik dinining paydo bo'lishi tarixi, asosiy ta'limotlari. Buddaviylik oqimlari: janubiy buddizm (ximayana), maxayana, Vadjiyana. Buddizmida rohibilik. Buddizm manbalari. O'ra asrlarda Dzen buddizm ta'limoti. Xozirgi davrda buddaviylikning rivojlanishi.

4. Xristianlikning paydo bo'lishi va asosiy yo'nalishlari: pravoslav dini, katolitsizm,

protestantsizm. Xristian dini konfessiyalari, ta'limotlari. Xristian dini manbalari. Xristian dinining asosiy jihatlari. Xozirgi davrda xristian dinining rivojlanishi va dunyo davlatlaridagi o'rni.

№:12-mavzu. Islom dini, uning asosiy oqimlari va yo'nalishlari.(2-soat)

Reja:

1. Arabistondagi islomgacha davrdagi ijtimoiy siyosiy sharoit. Muhammad SAVning Payg'ambarlikgacha xayoti. Payg'ambarlikning Makka davri. Madinadagi asosiy musulmon davlatlari. Muhammad SAV oxirgi Payg'ambar. Islomning asoslari. Islom dini farzlati. Sunna-Muhammad Payg'ambarning o'g'irlari. Muhammad Payg'ambarning vafoti va Xalifa'likning paydo bo'lishi. Xalifa'lik boshqaruvida islom dini rivoji. Islomning asosiy oqimlari va yo'nalishlari. Islomning asosiy diniy huquqiy maktablari. Dunyo va O'zbekistonda islomshunos olimlari. Sovet ittifoqi davrida dinga e'tiqod qilish amaliyoti. Dunyo va O'zbekistonda islom dinining mavqei.

2. Qur'on, sura va oyat tushunchalarining ma'nosi, ularning islom madaniyatidagi

o'rni va ahamiyati. Musulmon madaniyatida kur'onshunoslik: tajrimalar va izohlar. Kur'on qo'leymasini tayyorlash tarixi. Qur'on o'qish normalari. O'zbekistonda qur'onshunoslik. Xadis tushunchasining ma'nosi uning islom dinidagi roli va ahamiyati. Payg'ambar va uning hadislari; o'rganish va tarqalish jarayoni. Hadislarining strukturasi va turlari. Hadislar tasnifi Buyuk xadishunoslar xayoti va ijodi. O'zbekistonda xadishunoslik

3. Sufiy so'zining ma'nosi va uning tarixi, asosiy g'oyalarning tasnifi. Sufizm ta'limoti va an'analarini tizimlashtirishning ahamiyati. Sha'riyat va tarikat, ma'rifaat va haqiqat. Pir va murridlar. Murshid va murridlar sifatleri. Kushayirning sufizm xaqidagi ta'limoti. Sufizm va mistitsizm. Musulmon mistitsizmining asosiy tushunchalari va kategoriyalari. Sufizm va panteizm. Sufizmda bilish va muhabbat uyg'unligi. Sufizmda Kur'on talqini. Sufizm nazariyotchilari. Sufizm nazariyasi va amaliyotining strukturasi. Sufizm jamiyatlari. Muhammad al g'azzoliy va Axmad G'azzoliyning ta'limoti. Suhravardi ta'limoti. In al Jauzi sufiy ta'limotining tankidchisi. Ibn Arabi ta'limoti. F. Attor va J. Rumiy ta'limoti. Jomiy va SHeroziyning ta'limoti. Sufizm tariqatlari, rivojlanish bosqichlari. Najmiddin Kubro so'fizm tarikati asoschisi. YAssaviy tarikatining mohiyati. Markaziy Osiy, Turkiya va Xindistonda Nakshbandiya tarikatining rivoji. Qodiriya tariqati. Sufizmining inqirozi. Sufizm va xozirgi zamon. Islomda inson huquqlari himoyasi, jitmioy tenglik adolat va tolerantlik. Islomda atrof muxitni muxofaza qilishning ustivor yo'nalishlari. Islomda vatanga muxabbat.

4. Islomda nikoh va oilaviy munosabatlar talqini, ayol maqomi. Er - xotinning huquq va majburiyatlari. Islomda ota-onalarga munosabat va farzand tarbiyasidagi mas'uliyat.

5. Islomda axloqiy qadriyatlar. Xijob muammo va echim. Musulmonning ma'naviy qiyofasi, jamiyatdagi xulq atvori. Islomda do'stlik va o'zaro erdam. Islom va sog'lom turmush tarzi targ'iboti. Musulmon madaniyati. Islomda fan va ta'lim. Islom va san'at. Musulmon arxitekturasit (Samarkand, Buxoro, Xorazm arxitektura edgorliklarining kiesiy taxlili). Islomning jahon sivilizatsiyasi rivojiga hisssasi.

13-mavzu. Diniy fanatizm va dindorlik.(2-soat)

Reja:

1. Diniy fanatizmining paydo bo'lishi, magik totemizm va diniy fetishtizm, shamanizm. Diniy fanatizmining asoslari va manbalari. Diniy fanatizm moxiyatini tushunish zarurati. Ko'rguv, savodsizlik va ishonchsizlik diniy fanatizm omili. Dindorlikning paydo bo'lishi va bosqichlari.

2. Diniy fanatizm ekstremizmining asosi. Diniy ekstremizmining tarixiy ildizlari. Islom radikalizmi va ekstremizmi: Xizbut tahtir, xizbu Oллоh, akromiyalar, islom lashkarlari, nurchilar. Iroq shom islom davlati. Diniy xayotning yangi shakllari. Ekumenizm va dinlararo mulqot. Diniy fundamentalizm. K'vazidlar. O'zbekistondagi diniy ekstremizmining paydo bo'lishi rivojlanish davrlari va unga qarshi kurash vositalari. Rasmiy ro'yxatga olingan ekstremistik guruhlari va ularning faoliyati oqibatleri. Terrorizm tushunchasi, shakllari, sabablari va unga qarshi kurash mexanizmlari. Kiberterrorizm, kiberbokking, tushunchalarining mohiyati. Xozirgi davrda diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashda xalqaro kuchlarni birlashtirishning ahamiyati.

3. Zamonaviy diniy xarakterlarning yo'nalishlari: legovo shoxidlari, transsendental meditatsiyaning diniy moxiyati. Shri CHimmoya va Nirmala devi ta'limoti. Krishnaning xalqaro ong tashkiloti. Falungunlar, Sai baba ta'limoti. Radjinish xudo xayoti jamiyati. Ivanovchilar. Vissarion ta'limoti, Sayentologiya. Zamonaviy ezoterik ta'limotlar. Zamonaviy ezoterizmining rivojlanish bosqichlari va ta'limotlarining tasnifi.

4. Diniy manbalar ma'nosini o'rganishning tarbiyaviy ahamiyati. Dunyo va O'zbekistonda diniy ma'rifa'ni takomillashtirishning yo'nalishlari. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyati. Diniy uyushmalarining tasnifi. Xozirgi davrda inson, jamiyat haqidagi diniy va dunyoviy dunyoqarashlar dialogi. Dunyoda tufli dinga e'tiqod qiluvchi xalqlarning tasnifi Diniy va dunyoviy dunyoqarashlarning axloqiy va estetik jixatlari. Davlat va xuquq tizimida din omili. Diniy tolerantlik va plyuralizm. Din sotsiologiyasi, din psixologiyasi, Din antropologiyasi. Sekulyarizatsiya nazariyasi va postsekyuar konsepsiyalar.

№: 14-mavzu. Terrorizm tushunchasi, shakllari, sabablari va unga qarshi kurash mexanizmlari.(2-soat)

Reja:

1. Ekstremizm, aqidaparastlik va mutaaassiblikning mazmur-mohiyati.
2. Terrorizm tushunchasi va uning asosiy belgileri.
3. Islom niqobidagi ekstremizmining g'oyaviy ildizlari.
4. Diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashning ma'naviy-ma'rifiy asoslari

№: 15-mavzu. Korrupsiya tushunchasining ma'nosi va shakllanish tarixi. (2-soat)

Reja:

1. Korrupsiya tushunchasining ma'nosi va shakllanish tarixi. Diniy va ilmiy manbalarda korrupsiyaga munosabat. Dunyo bo'yicha korrupsiya holatining tasnifi.
2. Korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro qonunlar va ularning O'zbekistonda ratifikatsiya qilishning ahamiyati. O'zbekistonda korrupsiyaga oid qonunlar va qarorlar tasnifi, korrupsiyaga qarshi kurashning ahamiyati. O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashning iqtisodiy-siyosiy va jifimoiy – huquqiy mexanizmlari.
3. O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurash to'g'risida" gi Qonuni. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillastirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 27-maydagi PF-5729-son Farmoni.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. A.Fitrating "Oila asari" da Oila qo'riq tartiblari va Farzand tarbiyasi, "Rahbari najot" risolasining "Baxtsiz odamlarning ikki toifasiga" oid qarashlari bo'yicha esse tayyorlash.
2. Sharq va g'arb mutafakkirlari qarashlaridagi farq va o'zaro aloqalarni asoslash (T sxemasi metodi asosida)
3. Ontologiya kategoriyalar taasnifini asosida krossvord tayyorlash
4. Axborotlashgan jamiyat va uning istiqbollari mavzusida esse tayyorlash
5. Global jarayonlar dialektikasi mavzusida taxliliy ma'ruza tayyorlash va uning taqdimotini o'tkazish
6. Globalashuv, globalistika va barqaror taraqqiyot tushunchalarining o'zaro aloqasi va farqi.
7. Davlat va huquq tizimida din omili mavzusida hozirgi zamon g'arb va sharq manlakalaridagi din omili bo'yicha esse tayyorlash
8. Dialektika rivojlanish haqidagi ta'limot mavzusida referat tayyorlash
9. Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya xudjo'yluk tushunchalarining ma'nosi va ularning o'zaro aloqasini bayon qilish.
10. Falsafa tarixida inson mohiyatiga oid qarashlar tasnifi, taqdimot tayyorlash
11. Diniy fanatizmning asoslari va manbalari. Doklad tayyorlash
12. Diniy e'tiqod va rasionallik. mavzusida referat tayyorlash
13. Dunyo xalqlari madaniyatidagi umumiylik va farqlar.
14. Dunyo xalqlari miflari haqida ma'ruza matni tayyorlash
15. J.Rumiy va M.Shelelarning inson tabiatiga oid qarashlarini tahlil etish
16. J.Rumiyning "Quyoshda ham dog' bor" deganda nimani nazarda tutadi (ichindagi ichindadur asari asosida axloq tarbiyasiga oid esse tayyorlash)
17. Zamonaviy axloqiy tarbiyaning yutuqlari va kamchiliklari. Maqola tayyorlash.
18. Insoniyat tarixida tarbiya va ta'limning rivojlanish bosqichlari. Bayon qilish.
19. Islom nurlari ma'rifat dini mavzusida (esse tayyorlash)
20. Islom dini, uning asosiy oqimlari va yo'nalishlari. referat tayyorlash
21. Islomda inson huquqlari himoyasi, jifimoiy tenglik adolat va tolerantlik. Ma'ruza tayyorlash
22. Islomda nikoh va oilaviy munosabatlar taqini, erkak va ayolning maqomi. referat tayyorlash
23. Kategoriya tushunchasi va ularning turlari. bayon etish.
24. Korrupsiya tushunchasi va uning oqibatlari mavzusida davra suhbat o'tkazish,
25. Korrupsiya tushunchasining ma'nosi va shakllanish tarixi.
26. Korrupsiyaning shakllari. Korrupsiyaning turlari. prezentatsiya tayyorlash
27. Quron sura va oyatlari ma'nosini hozirgi davr voqeeligiga bog'lab esse tayyorlash (Klaster yoki T sxemasi usulidan foydalaniladi, sura yoziladi va yonida uning hozirgi davrda amaliyotdagi ifojdasi, masalan quronning 96 o'qi surasining dunyo va O'zbekistonda ta'lim sohasida anilga oshiriltayotgan islohotlar misolida ochib beriladi)
28. Milliy madaniyatlarining diniy madaniyat shakllanishidagi roli. referat tayyorlash

<p>14. Sog'lom turmush tarzini qaror topitirishda tarbiya shakllarining uzviyligi: Estetik tarbiyaning turlari va yo'nalishlari.</p> <p>15. Yassaviy Xoja Ahmadning "Devoni hikmat" asari bo'yicha esse tayyorlash Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p> <p>16. Fizika, kimya, geologiya, minerologiya, astronomiya, informatika sohasida O'zbekistondagi kashfiyot va ixtirolar bo'yicha ma'lumot bazasini tayyorlash</p> <p>32. Tasavvufning falsafiy jihatlari. (esse tayyorlash)</p> <p>33. Temur tuzuklarining zamonaviy boshqaruv tizimidagi ahamiyati mavzusida esse tayyorlash</p> <p>34. Terrorizm tushunchasi, shakllari, sabablari va unga qarshi kurash mexanizmlari. Bayon qilish</p> <p>35. O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurashishning iqtisodiy-siyosiy va jtimoiy-huquqiy mexanizmlari. taqdimot tayyorlash</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>	<p>3</p> <p>V Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dunyo xaqidagi eng qadimgi va zamonaviy bilimlarning mutanosibligi, gumanitar va jtimoiy-iqtisodiy fanlarning professional faoliyatni to'g'ri tashkil etish, jtimoiy mas'uliyatni oshirish, davlat siyosatiga dahldorlik tuyg'usini shakllantirish; jtimoiy jarayonlarni mustaqil tahlil qilish qobiliyatiga ega bo'lishi; • yangi ontologiyaning yo'nalishlari, gen ontologiyasi, bioontologiya, tibbiyot ontologiyasining jtimoiy ahamiyatini aniqlash, fizik va falsafiy ontologiyaning o'zaro aloqasi va farqlarini bilish, axborotlashgan jamiyatda texnologiyalardan foydalanishda inson va jamiyat manfaatlarini ximoya qilishi; • tabiat ontologiyasida biosfera va noosferaning o'rni, ekologiya, jtimoiy ekologiya, ta'lim va tarbiya haqida yaxlit tasavvurga ega bo'lishi, ulardan hayotda va kasbiy faoliyatda zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda foydalana olishi; • dinning jtimoiy, kommunikativ va kompensatorlik, falsafasining dunyovqarasini shakllantiruvchi va metodologik, fanning mafkuraviy, xakikatni bilish funksiyalarining mutanosibligi; • internet jtimoiy tarmoqlarda axborotni tanlash va ulardan foydalanish usullarini egallashi; o'zining kasbiy faoliyatida mustaqil qarorlar qabul qilish; • bakalavriatning mos yo'nalishi bo'yicha raqobatbardosh umumkasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishi; • kiberterrorizm, kiberbokkingga qarshi mafkuraviy immuniteti shakllangan bo'lishi; • globallashtiruv va barqaror taraqqiyotning omillarini, korruptsiyaning global ma'naviy
---	--

<p>ingiroz oqibati ekanligini bilishi va unga qarshi kurashda dahldorlik tuyg'usi shakllangan bo'lishi, jtimoiy jarayonlarni prognozlashga olishi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • tana va ruhiy sog'lik, tafakkur xavfsizligini ta'minlash, sog'lom turmush tarziga rioya qilish malakasi va ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. 	<p>4.</p> <p>VI. Ilg'or ta'lim texnologiyalari va o'qitish metodikalari:</p> <p>➤ Instruksional texnologiya - bu yo'nalish o'z ichiga internet orqali o'rganish, masofaviy o'qitish, multimediya dizayni kabi tadqiqot vositalarini oladi. O'qitishning turli uslublari va kontsepsiyalari mavjud, ammo ularning aksariyati ADDIE funksional modeliga asoslangan bo'lib, u quyidagi besh bosqichli tamoyillardan foydalanadi:</p> <p>A (analysis) - tahlil</p> <p>D (design) - dizayn</p> <p>D (development) - rivojlanish</p> <p>I (implementation) - amalga oshirish</p> <p>E (evaluation) - baholash</p> <p>Ushbu model Amerikada yapon korporatsiyalari tomonidan raqobat paydo bo'lgunga qadar va Amerika korporatsiyalarini tubdan qayta qurishga sabab bo'lgan texnologiya o'zgarishiga qadar davom etdi va bu kungacha davom etmoqda.</p> <p>➤ O'rganish texnologiyasi - bu yo'nalish o'z ichiga kompyuterga asoslangan birgalikdagi o'rganish, ongli o'qitish tizimlari, har tomonlama hisoblash kabi tadqiqot vositalarini oladi. Pedagogika fani rivojining yangi yo'nalishi sifatida AQSHda so'ngra Angliyada paydo bo'lgan va hozirgi vaqtda deyarli barcha mamlakatlarda keng qo'llanilimoqda.</p> <p>➤ Modulli-kredit tizimi zamonaviy ta'limning eng takomillashgan shakli sanaladi. XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab barcha sohalarda bo'lgani kabi oliy ta'lim tizimida ham xalqaro hamkorlikka erishish, oliy ma'lumoti, malakali kadrlarni tayyorlashga yagona yondashuvni qaror topitirish yo'lida amaliy harakatlar olib borilimoqda. Hozirda jahonning ko'plab mamlakatlari universitet (institut, akademiya)lari faoliyatining o'qitish tizimida yagona malakaviy talablar asosida tashkil etilishida muhim hujjat bo'lib xizmat qilimoqda.</p> <p>➤ Individual ta'lim texnologiyasi - ta'lim jarayonida o'quvchining faqatgina bir nafar</p>
--	--

talaba bilan yoki talabning ta'lim vositalari (adabiyotlar, kompyuter, televidenie, internet va b. axborot texnologiyalar) bilan o'zaro hamkorligi asosida o'quv materiallarining o'zlashtirilishini ta'minlashga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasi. Individual ta'limni amalga oshirishga da'vo qiladigan turli xil texnologiyalardan, eng qiziqarlilari: hamkorlikda o'rganish, loyihalar usuli, ko'p bosqichli o'rganish. Turli mamlakatlarda yillar davomida o'z samaradorligini isbotlagan bu texnologiyalarning barchasi organik ravishda bir-biriga boglangan va bir-biriga bogliq va shu ma'noda muayyan didaktik tizimni tashkil etadi.

➤ **Tanqidiy fikrlash** - bu qo'yilgan masala yoki muammo yuzasidan o'z fikrini bayon qilish, o'zgalarning fikrlarini tanqidiy qayta idrok etish, o'z nuqtai nazarini asoslab berish va saqlab qolish imkoniyatiga ega bo'lishga asoslanganidir. Yana bu qoidaga aniqlik kiritadigan bo'lsak, fikrlash – bu o'qish, yozish, so'zlash va eshitishga o'xshash jarayon. U faol, muvofiqdastiruvchi shunday jarayonki, o'zida biror haqiqat to'g'risidagi fikrlarni qamrab oladi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi amerikalik olimlar (C. Meredit, C. Temple, J. Steele) tomonidan maxsus o'qitish usuli sifatida taklif qilingan va ta'lim tizimida keng qo'llaniladi.

➤ **“Keys-stadi” texnologiyasi** - vuanmoli vaziyat; talabalarda aniq, real yoki sun'iy yaratilgan muammoli vaziyatni tahlil qilish orqali eng maqbul variantlarini topish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladigan texnologiya. Ushbu metod dastlab Garvard biznes maktabida qo'llanilgan. Hozirgi kunda mazkur metod G'arbiy Yevropa mamlakatlarida ommalashdi.

➤ **Loyiha metodi texnologiyasi** - o'quv jarayonini individuallashtirish, talabning o'zini mustaqil namoyon qilishini rejalashtirish, o'z faoliyatini oqilona tashkillashtirish va nazorat qilish imkoniyatini beradigan ta'lim metodlari majmuri. Finlandiya, Fransiya, Avstraliya, Xitoy va AQSh oliy ta'lim talabalarini o'qitishda keng qo'llaniladi.

➤ **Onlayn ma'ruzalari va videokonferensiyalar.** Onlayn ta'lim hozirgi davrning talabi. TTA xalqaro hamkorligi bugungi kunda jahon yutuqlari va dunyoning etakchi xorijiy universitetlarining zamonaviy tajribasini masofaviy texnologiyalar asosida o'quv jarayoni sifatini oshirishga qaratilganidir.

“Kichik guruhlarda ishlash” metodi - ta'lim oluvchilarni faollashtirish maqsadida ularni

kichik guruhlarga ajratgan holda o'quv materialini o'rganish yoki berilgan topshiriqni bajarishga qaratilgan darsdagi ijodiy ish. AQShda paydo bo'lgan, keyin esa nafaqat Amerikada, balki G'arbiy Yevropada, Yaponiya va qator mamlakatlarda ham keng tarqalgan.

5. VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

1. “Falsafa” fanidan nazorat turlari va uni amalga oshirish tartibi

Talabalarining bilim saviyasi va o'zlashtirish darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqdligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlarini o'tkazish nazarda tutiladi:

1. JORIY NAZORAT – talabning fan mavzulari bo'yicha bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Joriy nazorat “Falsafa” fanining xususiyatidan kelib chiqqan holda, seminar mashg'ulotlarida og'zaki so'rov, savol-javob, test o'tkazish, mustaqil ish vazifalarini tekshirish shakllarda o'tkaziladi;

2. ORALIQ NAZORAT – semestr davomida “Falsafa” fani ishchi o'quv dasturining tegishli (bir necha mavzularini o'z ichiga olgan) bo'limi tugallanganidan keyin talabning bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash usuli hisoblanadi. “Falsafa” fanidan oraliq nazorat bir semestrda ikki marta yozma shaklda o'tkaziladi;

3. YAKUNIY NAZORAT – semestr yakunida “Falsafa” fani bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni talabalar tomonidan o'zlashtirish darajasini baholash usuli hisoblanadi. Yakuniy nazorat “Falsafa” fanidan tayanch tushuncha va iboralariga asoslangan “YOzma ish” shaklida o'tkaziladi.

Professor-o'qituvchilar tomonidan “Falsafa” fanidan oraliq nazoratni o'tkazish jarayoni kafedra yig'ilishlarida davriy ravishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari buzilgan holdalarda, oraliq nazorat natijalari bekor qilinadi hamda oraliq nazorat qayta o'tkaziladi.

3.2. Baholash mezonlari

3.2.1. Seminar mashg'ulotlarida har ikki juftlik darsiga ajratilgan baho maksimal “5” bilan baholanadi.

Joriy nazoratning mustaqil ishi uchun ajratilgan baho talabning mustaqil ish mavzularini yozma tayyorlab kelgan referati asosida baholanadi.

Baholash quyidagi na'munaviy mezonlarga asoslanadi:

5 – (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish, ijodiy fikrlash olish.

Mustaqil mushohada yuritib olish. Olgan bilimlarni amalda qo'llash olish.

Mohiyatini tushunish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo'lish.

4 – (Yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yuritib olish. Olgan bilimlarni amalda qo'llash olish.

Mohiyatini tushunish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo'lish.

3 – (qoniqarli) baho:

Mohiyatini tushunish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo'lish.

2 – (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik. Fanning mohiyatini bilmaslik.

Aniq tasavvurga ega bo'lmasilik. Mustaqil fikrlay olmaslik.

Mavzuni konspektshatira olmaganlik.

3.2.2. Oraliq baholash yozma tartibda o'tkazilib, unda 3 ta savolga javob berish so'raladi. Jumladan shulardan 2 tasi ma'ruzada o'tilgan mavzular va 1 tasi mustaqil ish mavzulari asosida yoziladi. Har bir savolga 5 baho ajratiladi. Bunda savol uchun:

- Agar savollar mohiyati to'la ochilgan bo'lsa – 5 baho.
 - Savollarga umumiy javob berilgan, ammo ayrim faktlar to'liq yoritilmagan bo'lsa – 4 baho.
 - Savollarga javob yozishga harakat qilingan, chalkashishlar bo'lsa – 3 baho.
 - Savollarga umuman javob yozilmagan yoki savollarda chalkashishlar bo'lsa – 2 baho.
- Oraliq nazoratdagi mustaqil ishi uchun ajratilgan baho talabning oraliq nazorat 3-savoliga yozgan tushunchalari asosida baholanadi.

“Falsafa” fani bo'yicha joriy va oraliq nazoratlarga ajratilgan umumiy baho 3 saralash baho hisoblanib, ushbu bahodan kam baho to'plagan talabalar yakuniy nazoratga kiritilmaydi.

Joriy va oraliq nazorat turlari bo'yicha hech bo'lmaganda bittasidan qoniqarsiz baho olsa talaba “Falsafa” fanini o'zlashtirmagan deb hisoblanadi va “Falsafa” fani bo'yicha yakuniy nazoratga kiritilishiga yo'l qo'yiladi.

Talabaning “Falsafa” fani bo'yicha semestr davomida to'plagan umumiy baho har bir nazorat turidan belgilangan qoidalariga muvofiq to'plagan baholarini yig'indisining o'rtacha arifmetik teng.

Talabaning semestrda joriy va oraliq nazorat turlari bo'yicha to'plangan baholaridan biri qoniqarsiz deb topilsa u yakuniy nazorat ishiga kiritilmaydi.

Akademik qarzdor talabalarga semestr tugaganidan keyin dekanat tomonidan qayta o'zlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. Shu muddat davomida “Falsafa” fanini o'zlashtira olmagan talaba to'g'risida fakultet dekaniga ma'lumot beriladi.

Talaba baholash natijalaridan noroz bo'lsa, u nazorat turi natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekanining taqdimnomasiga ko'ra rektor buyrug'i bilan 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyatsiya komissiyasi tashkil etiladi.

Apellyatsiya komissiyasi talabalarining arizalarini ko'rib chiqib, shu kunning o'zida xulosasini bildiradi.

Baholashning o'tatilgan talablar asosida belgilangan muddatlarda o'tkazilishi hamda rasmiylashtirilishi kafedra mudiri tomonidan nazorat qilinadi.

“Falsafa” fanidan nazorat turlarini o'tkazish muddati

Joriy nazorat o'qituvchi tomonidan har ikki juflik darsda baholanib boriladi. Oraliq nazorat kalendar tematik rejaiga muvofiq dekanat tomonidan tuzilgan reyting nazorat grafiklari asosida o'tkaziladi. Yakuniy nazorat semestrning oxirgi 2 haftasi mobaynida dekanat tomonidan tuzilgan YAN grafigi asosida o'tkaziladi.

Joriy va oraliq nazoratlarda saralash bahodan kam baho to'plagan va uzrli sabablarga ko'ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turiga, so'nggi joriy va oraliq nazoratlar uchun yakuniy nazoratga baho berilgan

muddatda topshirish uchun ruxsat beriladi va belgilangan tartibda qabul qilinadi.
Kasalligi sababli darslarga qatnashmagan hamda belgilangan muddatlarda joriy, oraliq va yakuniy nazoratlarini topshira olmagan talabalarga fakultet dekani farmoyishi asosida, o'qishni boshlaganidan so'ng ikki hafta muddatda topshirishga ruxsat beriladigan grafik asosida joriy, oraliq va yakuniy nazoratlarini qabul qilinadi.

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jaryonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

Asosiy adabiyotlar

1. Shermuxamedova N.A. Dimiy fanatizmi fenomenini/Inson falsafasi. Toshkent: Noshir, 2016 314-499 betlar.
2. Falsa asoslari [Matn]: o'quv qo'llanma / Q.Nazarov [va bosh.]. -Toshkent: O'FMD, 2018.- 380 b.
3. Чумаков А.Н. Философия. учебник. 2-издание.-Москва: ИНФРА-М, 2018
4. Falsafa (1 qism), Darslik. -T.: «Fan va texnologiya», 2019, 648 bet
5. Davlatov Z., Shermuxamedova N., Qaharova M., Nigmatova M., Husanov V., Sultopova A. Falsafa. -Toshkent: TМУ, 2019
6. Jalilov B. Dinsunoslik. -Toshkent: 2019.
7. Jonathon A.C. Brovniy hadith. -Ehglant, 2000
8. Shermuxamedova N.A. Falsafa. 2-nashr. Toshkent: Noshir, 2020. 667 bet
9. Mamadiyeva N.X. Falsafa (Mantiq qisminan), O'quv uslubiy qo'llanma. - T.: ToshDTU, 2021. -79 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

13. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: “O'zbekiston” nashriyoti, 2017 yil, 488 bet.
14. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yukсалtish sari. (4 jild) – T.: “O'zbekiston” nashriyoti, 2020 yil, 488 bet.
15. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi: To'ldirilgan ikkinchi nashr. - T.: “O'zbekiston” nashriyoti, 2022 yil, 416 bet.
16. Jasper. The origin and goal of history. New Haven and London. Yale University Press. 1965. P – 77. (P – 19)
17. K. S. Guttenplan. J.Homsky. C. Janvay. Reading philosophy. Blackwell Publishers Ltd. UK. 2003. R – 341.
18. А.Азми. Введение в Хадисоведение. Казань. 2011
19. А.Фитрат. Танланган asarlar -T.: Ma'naviyat, 2010 -301
20. Abu Xomid G'azzoliy Kimyo'i saodat/ Ikki duno saodatiga e'luvchi bilim. - Samarkand: Imom Vuxotiy xalqaro markazi, 2019
21. Аристотель Сочения. В-4-т. -Москва: Мысль, 1976

<p>22. Ильин И.В. Урсул А.Д. Образование, общество, природа.-Москва: изд-во МГУ, 2016</p> <p>23.Кармин А.С., Новикова Е.С. Культурология. Киев, Харьков-Минск. 2003</p> <p>24.Очирлова Л. Falsafiy antropologiya va etnologiya tug'uligining o'ziga xos xususiyatlari. Fals.fan. doktori. Diss. -Toshkent: O'zMU, 2019</p> <p>23. Лосев А.Ф. Бытие-Имя-Космос. -Москва: Мысль, 1993</p> <p>24. Олмшурдов С. Globallashuv: millatni asrash mas'uliyati. Toshkent:O'zbekiston, 2018</p> <p>25. Платон Сочинения в 4т. -Москва: Мысль, 1996</p> <p>26. Рудугин А.А. Эстетика. Москва: Изд-во Центр, 2003</p> <p>27. Румиу Ј. Yetti majlis. -Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019</p> <p>28. Rumiу J. Masnaviy 40 rivoyatga shark. -Toshkent: Navruz, 2019</p> <p>29. Sayid Muxammad Xotamiy. Islom tafakuri tarixi. -Toshkent: Minhoj, 2003</p> <p>30. Saifnazarov I.Saifnazarova F. Yoshlar va oila-Vatan tayanchi.-Toshkent: "Ta'lim nashriyoti"MSU, 2018. -132 b.</p> <p>31. Temur tuzuklari. Kitobni nashrga tayyorlovchi. Jumaboy Rahimov.Toshkent: Shodlik nashrieti. 2018</p> <p>32. O'zbekiston falsafasi tarixi. Alikulov X. mas'ul muharrir, mualliflar jamoasi. Toshkent: Noshir, 2013</p> <p>33. Xudoyberganov R. O'lim va barhaqiqatning falsafiy metodologik taxlil. Toshkent: O'zbekiston, 2017</p> <p>34. Sharifov M. Maniq. -Toshkent: 2003</p> <p>35. Shetmukhamedova N.A. Borliq va rivojlanish falsafasi. -Toshkent: Noshir, 2013</p> <p>36. Shetmukhamedova N.A. Gnoseologiya - bilish nazariyasi. -Toshkent: "Noshir", 2011.</p> <p>37. Shetmukhamedova N.A. Inson falsafasi. -Toshkent, Noshir, 2016</p> <p>38. Yassaviy Hoja Ahmad Devoni hikmat. -Toshkent: Navro'z, 2018</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbalari</p> <p>39. www.ziyouz.net.uz</p> <p>40. www.philosophy.ru</p> <p>41 www.kitob.ngn.mk.uz</p> <p>42. www.ziyouz.com</p>
<p>7. Fan dasturi Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar universiteti Kengashning 2022 yil "29" 68 -sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.</p>
<p>8. Fan/modul uchun ma'sullar: Xaitova O.S. Kafedra mudiri: Esonkulova N.A. «Jiimoiy-gumanitar fanlar» kafedراسи dotsent v.b, f.f.d (PhD). Sunnatov N.B. «Jiimoiy-gumanitar fanlar» kafedراسи katta o'qituvchisi</p>
<p>9. Taqdizchilar: Safarova H.- f.f.d.prof (NavDP1) Ismoilova D.- f.f.dots (NavDK1)</p>